

MÜZİK VE UYUŞTURUCU

Yazanlar
Kültegin Ögel ve Alper Aksoy

Müzik, tarihin ilk günlerinden beri insanın yanında. Uyuşturucu da yine insanlık tarihi kadar eski. Tarih boyu insana eşlik etmelerinin dışında, uyuşturucu ve müzik sık sık bir araya gelmişler ve birlikte yol almışlardır. Kimi zaman birbirlerine “yol arkadaşlığı” yapmışlardır. Birbirlerini çokça etkilemişlerdir. Müziğin kendisinin, şarkı sözlerinin ve müzisyenlerin, uyuşturucuyla tanışıklıkları oldukça fazladır.

Tarih boyunca müzik ve uyuşturucu arasında ciddi birliktelik ve benzerlik görüyoruz. Her ikisi de çok eski zamanlardan beri insanın yanında. Dini törenlerde birlikte kullanıldılar. Günümüzde ise her ikisi de bir eğlence aracı.

Her ikisi de kendinden geçmek, “kafayı bulmak”, günlük sıkıntılardan uzaklaşmak, acılardan ve gerçeklerden kaçmak ve rahatlamak amacıyla da kullanılır. Müzik de, uyuşturucu da ticaretin birer güçlü aracıdır. Müziği de uyuşturucuyu da satanlar büyük karlar elde etmiştir. Artık her ikisi de büyük kartellerin elindedir.

Her ikisi de gençlerin gözdesidir. Gençlik döneminde her ikisine karşı büyük tutku vardır. Yetişkinlikte tutkular azalır. Gençlerle ebeveynler arasında büyük çatışmaların öznesidirler. Ebeveynler çocuklarının dinlediği müziği beğenmezler, sesini açmalarından rahatsız olurlar. Uyuşturucu kullanımı da ebeveynlerin çocukları için duydukları en büyük korkudur. Bu nedenle aralarında tartışmalar çıkar.

Charlie Parker yani “Bird” için saksofonu baştan yaratan bir saksafoncu demek yanlış olmayacaktır. Charlie, Ergenlik döneminde geçirdiği bir trafik kazası sonucu hastanede yatarken morfine, daha sonra alkol ve eroine bağımlı olmuştu. Charlie Parker Mart 1955’de yüksek doz eroinde öldü.

Elvis Presley 20. yüzyıl Amerikan popüler müziğinin kuşkusuz en önemli ismiydi. Durmadan konserler vermek ve sürekli yollarda olmak, arabaların arka koltuklarında uyuklamak Kral’ı yoruyordu. Bu tempo ile baş etmek için amfetamin kullanmaya başladı. Öldüğünde yapılan otopside bedeninde 11 değişik uyuşturucu madde olduğu, ölümünün kalp aritmisinden meydana geldiği açıklandı.

Bob Dylan 1960’lı yıllarda karşı çıkışın bir simgesidir. Uyuşturucuyu da karşı çıkışın simgesi olarak kullandı. Ona “LSD sahnede” denmiştir. Dylan yaşlandıkça diğer uyuşturucuları bırakıp sadece esrar kullanmaya başladı.

Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük gitaristlerinden Jimi Hendrix’in yaşamı fırtınalıdır. Charlie Parker’ın saksofonu baştan yarattığı gibi Hendrix’in de gitarı baştan yarattığı söylenir. Hendrix’in ölümü de Charlie Parker gibi uyuşturucudan oldu. Jimi Hendrix, 18 Eylül 1970’de

Jim Morrison ve Janis Joplin gibi 28 yaşındayken öldü. Ölüm nedeni, aşırı dozda barbiturat alımına bağlı kusarak boğulmaydı.

Janis Joplin ismi altmışların seks, uyuşturucu ve rock'n'roll kültürü ile eşanlamlı kullanılabilir. Bu "pasaklı", kendisine bakmayan ama patlayan bir yanardağ gibi şarkı söyleyen kadın uyuşturucuyu kullanmıyor sanki uyuşturucunun içinde kayboluyordu. Janis Joplin, Jimi Hendrix'in ölümünden iki hafta sonra Ekim 1970'de tekila, diazepam ve eroin aşırı dozuna bağlı olarak 28 yaşında yaşamını kaybetti.

İsmi Aldous Huxley'in halüsinogen deneyimini anlattığı kitabından alan The Doors grubunun solisti Jim Morrison'un asi yaşamında alkol ve haplar büyük yer tutuyordu. Ölümü kalp krizine bağlansa da uyuşturucudan öldüğü hep söylenegeldi.

David Bowie protestin bir simgesi olarak ortaya çıktı. Önceleri kokain ile adı özdeşleşen Bowie 80'li yılların başında uyuşturucuyu bıraktığını açıkladı. David Bowie 22 yıldır alkol ya da uyuşturucu madde kullanmıyor. Ona göre kullandığı tüm maddeler içinde bırakması en zor olan ise sigara...

Iggy Pop klişeleşmiş bir rock&roll sözü olan, "hızlı yaşa genç öl" tarzını benimsemişti. Sahnede Iggy, kendini kırık cam şişeleri, bıçak ve jiletlerle yaralıyordu. Uyuşturucu bağımlılığı yüzünden grubu zor anlar yaşadı. Iggy bu nedenle tutuklandı ve tedavi gördü.

Sid Vicious liseden atıldıktan sonra Sex Pistols grubunu kurdu. Konserlerde bedenini kendi kanıyla boyar, uyuşturucu kullanır, ölümüne içerdi. Eroin ve sevgilisi Nancy'den başka her şey midesini bulandırır. Önce Nancy'i sonra kendisini öldürdü.

Eric Clapton kişisel sorunlar ve kariyer kaygıları nedeniyle giderek daha yoğun eroin kullanmaya başladı. Bağımlılığının en kötü günlerinde eroin alabilmek için gitarlarını sattı. 1975'de eroin bağımlılığının yerini alkol bağımlılığı aldı. Uzun tedaviler sonucu uyuşturucuyu bıraktı.

Kurt Cobain mide ağrıları nedeniyle başladığı eroine ciddi derecede bağımlıydı. Yüksek doz eroin aldıktan sonra intihar ederek, dünyadan elini eteğini çekti.

Red Hot Chili Pappers'in gitaristi Hill Slovak 26 yaşında eroin aşırı dozundan ölü bulundu. Gitaristin ölümünden sonra grubun vokalisti Anthony Kiedis de uyuşturucu kullanmaya başladı. Slovak'ın yerine gelen John Frusciante'de bir eroin bağımlısıydı.

Pink Floyd grubunun kurucularından Syd Barret'in yüksek dozda LSD ulandığı, buna bağlı psikotik bozukluk geçirdiği ve gruptan ayrılmak zorunda kaldığı çok iyi bilinmektedir.

Beatles üyelerinin uyuşturucu bağımlısı olduğuna dair aşikar belirtiler yoktur. Ancak uyuşturucuyla ilişkilerinin olduğu da anlatılır. Bu konuda anlatılan öykülerden birisinde, bir partide Beatles üyeleri LSD kullandıktan sonra grubun George Harrison'un evine gelmesi, Lennon'un LSD etkisi altında Harrison'un evini büyük bir denizaltı olarak görmesi ve bunu

sonucu “Yellow Submarine” isimli şarkıyı yazmasıdır. Yine Beatles hitlerinden birisi olan “Lucy In The Sky With Diamonds” isimli şarkının adının LSD’nin baş harflerinden oluşması da bir tesadüf olamaz.

Bob Marley’in çok fazla esrar içtiği de bilinen bir gerçektir. Marley’in esrar kullanımı daha çok geleneksel niteliktedir.

Marley’in grubundan ayrılan Peter Tosh ise esrarın serbest bırakılması için politik çaba sarf etmiştir. Bu nedenle birçok kez polisle sorun yaşamıştır.

Rock Müziği ve uyuşturucunun temel özellikleri, düzene karşı bir tavır koymalarıdır. Bu apolitik isyan her ikisinin de temel ögesidir. Uyuşturucu kullanıcısı düzenin yerleşik kurallarını, yasalarını, genel toplumsal kabulleri ret eder.

İsyancı hip-hop ya da rap müziğinde de görürüz. Ebeveynlere, topluma ve düzene hakarete varan bu bağırış rock’a benzer özellikler taşır. Ama meşhur olan, para kazanan isyancı müzisyenler, düzenin imkanlardan yararlanmayı da ihmal etmezler. Zamanla düzenle bir olurlar.

İsyancı için yaşam bir maceradır. Hep bir kaçış halindedir. Motosikletiyle ya da sırtında bir çantayla yollarda gezer. Aidiyet duygusu yoktur. Kaçan kişi uzun bir yoldadır. Yolda olmanın belirtilerini rock ve uyuşturucu için de görmekteyiz. Timothy Leary’e göre LSD tribinde mevcut yaşamsal ve mekansal bağlarınızdan koparsınız, yeni bir dünya içinde var olursunuz. Kopuşunuz içgörü kazanmanıza ve var oluşunuzu anlamana yardım eder. LSD kullandıktan sonra ortaya çıkan etkilere “yolculuk” veya “trip” adı verilmesi de bu nedenledir.

Haşın bireycilik ve maceralarla dolu yaşam tarzı ve yaşamı bir yol olarak algılama beatnik tarzını oluşturan temel öğelerdir. “Born To Be Wild” şarkısı bunun için iyi bir örnektir. Hareket yolda mesafe almayı sağlar.

Baudelaire, uyuşturucuya yaptığı övgülerin yanında, kaçışla ilgili düşünceleriyle de Jim Morrison’u etkilemiştir. The Doors’un “Not To Touch The Earth” isimli şarkısı kaçışı çok iyi anlatır. Morrison da gerçekten yaşamı boyu kaçmış, alkol ve uyuşturucular dışında hiçbir şeye bağlanmamıştır. Rock müzisyeni bu kaçış serüveni içerisinde bağlanmayı ret ederken, sadece uyuşturucuya bağlanmayı kabul etmiştir.

Her şeyden kaçılır. Özellikle de acılardan. Önceleri haz, sonra ise acılardan kaçmak yaşamı belirler. Travmaların ya da yaşamsal sorunların acısının döndürülmesi sonuçta iyi müziğe ve kimi zaman ise birlikte uyuşturucu kullanımına yol açmaktadır. Şiddetli acı ve ondan hiçbir zaman ayrılmayan hazzın doruğuna çıkış rock şarkıcılarının sahne performanslarında sıklıkla nükseder.

Rock serttir, erkeksidir, patriyarktır. Acımasızdır, kimi zaman zalimdir. Uyuşturucu kullanımı da erkeklerde, kadınlara göre daha sıktır. Uyuşturucu alt kültürü de aldatmayı, kabalığı, yalnızlığı, sertliği içerir.

Müzik yıldızlarının hepsi bir kral ya da kraliçe olurlar sonunda. Zor çocukluk dönemleri geçiren bu yaratıcı insanların belki de hedefleri birer kral olmak ve narsistik yaralanmalardan korunmaktır. Madde bağımlılarının çocukluk yaşantıları hiç de parlak ve mutlu değildir. Madde kullandıkları zaman kral onlar olur.

Pagan dansçılarının uyuşturucu otlar aldıktan sonra yeraltındaki dehlizlere ve mağaralara girdiği ve o şekilde dans ettikleri bilinir. Bunun aslında bir “club” ortamından pek bir farkı olduğu söylenemez. Rave kültüründe kitleler bir konser veya kulüp ortamına toplanır, uyuşturucu ve müzik eşliğinde “kabileler” gibi bir araya gelip birlikte olmanın zevki yaşanır. DJ tören lideridir. Ecstasy ise uyarıcı ve yakınlaştırıcı etkisi ile ortamın oluşmasına yardımcıdır.

Rock, ergenliğin müziğidir. Ergenliğin hiperaktivizmini taşır. Ergen gibi sonunu veya sonrasını düşünemez. Rock müzik dinlemek ergenin itaatsizliğinin, özgürlüğünü ilan edişinin, isyanının en büyük göstergesidir. Büyümenin sembolüdür. Çatışmaların dışı vurumudur müzik. Uyuşturucu da ergenlik çağında başlayan bir hastalıktır. Aile içi çatışmaların, isyanın, büyümenin bir belirtisi olarak uyuşturucu kullanımını görebiliriz.

1950’li yıllarda Elvis Presley, Chuck Berry ve Eddie Cochran gibi isimler rock’ın ilk temellerini attılar. Gençler arabalarla dolaşmayı, rahatça flört etmeyi, blucin giymeyi ve sigara içmeyi bu dönemlerde öğrendiler. Ancak bu özgürlük hareketi uzun sürmedi ve sıkı bir baskı politikası altında rock ezilip sönükleşti.

Daha sonraki yıllarda özgürlük ve rock hızlı bir ivme kazandı. Beatles rüzgarıyla başlayan ve Rolling Stones ile devam eden süreçte rock ikiye bölündü: Rockerlar ve modlar. Modlar, bütün hafta çalışıp hafta sonunu sadece dans ederek geçiriyordu. Hafta sonu boyunca amfetamini kullanıyorlardı. Kentliliklerini amfetamin iyi yansıtıyordu. Modlar için The Who ve James Brown birer vazgeçilmezdi.

60’lı yılların başına Amerikan gençliği büyük bir bunalım geçirmeye başlamıştı. Bunun en önemli nedenlerinden birisi muhakkak ki Vietnam savaşıydı. Ancak o yıllarda yaşanan siyasal gerginlikler ve bunun toplumsal yansımaları ve sansürler gençliği bıktırdı. Bunun karşılığı protesto olacaktı ve oldu da. Muhalefetin sözcülüğünü bir müzisyen Bob Dylan üstlenmişti. Bob Dylan konserleri ayaklanmaya dönüyordu. Dylan muhalefetini ve sistem karşıtlığını madde kullanımıyla da süsledi.

Bu dönemde LSD olayları yavaşlatan, derin düşünmeyi ve cemaatleşmeyi geliştiren, hülyalı bir aleme taşıyan, daha pasif ve uyuşuk kılan, benlikle dünya arasındaki sınırları bulanıklaştıran bir madde olarak tercih edildi. Psikedeli çağı böylece başlamış oldu. Psikedeli romantizme ve zen kültürüne yakın bir kültür oluşturdu. Bir anlamda içe dönmeyi yansıttı. Çiçeğe, aşka ve tembelliğe inanan hippiliğin de başlangıç dönemi idi. Vietnama ve ardından soğuk savaşa hep bir isyandı.

LSD’nin yarattığı algı bozukluklarının birer benzeri olan ışık huzmelerinin yarattığı renk cümbüşlerini konserlerinde psikedelinin öncüleri hep kullandı. Pink Floyd bu gruplara iyi bir örnek olarak verilebilir.

Rock müziğin keskinliğini yitirmeye başladığı dönemlerde punk rock küçük barlardan doğdu. Punk rock tüm alışkanlıklara, düzene ve tüketime bir tokat gibiydi. Punk müziğinde saldırganlık ve nihilizm ön plandaydı. İşte bu dönemde eroïn dünya gençliği arasında altın çağını yaşamaya başladı. “İsyana devam ama mümkünse yok olsak” demek ister gibiydi gençlik.

80’li yılların gençliğinin kaynama noktası olan sinirli, topluma yabancılaşmış, 'kaybetmekten' bıkmış ve artık kaybedecekleri bir şeyin kalmadığına inanan insanlardan oluşan Grunge, Rock’ın şatafatını ret eden, daha ümitsiz ve karamsar bir müzik olarak kendini göstermişti. Eroïn alışkanlıkları bu dönemde en üst düzeydeydi.

90’ların başında yaşam biraz daha fazla gerçek olmaya başladı. Soğuk savaş bitmişti ve dünya küreselleşme rüzgarının etkisi altındaydı. Her şey tek düzeydi. Dünya tek bir renge bürünüyordu. Rekabet ortamı giderek artmıştı ve sonunda rekabet yaşam tarzını belirlemeye başladı. Yalnızlık, sosyal izolasyon ve bireyselleşme had safhaya vardı. Müziğin değişmesinin yanında kullanılan uyuşturucular da değişmeye başladı. LSD kullanımını 70’li yıllara oranla azalırken ecstasy kullanımında artma yaşanmaya başladı

Tüm bunlar “rave” adı verilen yeni bir kültürü doğurdu. Techno, acid house böylece tarihteki yerini aldı. Tek düze ve yüksek hızdaki bu müzik sayesinde kendinden geçme uzamsal ve zamansal bağın kaybolması kolaylaşıyor, farklı bir boyuta geçiş hızlanıyordu. Rave bir anlamda psikedelik akımın küresel ve narsisistik geri dönüşüydü.

Tabii bu müziğe eşlik edecek uyuşturucu ecstasy idi. techno eşliğinde tek başına dans eden kişi sosyal izolasyonunu ecstasy’nin sınırları ortadan kaldıracı etkisiyle yok etmeye çalışıyordu. Egonun gücü azalıyor, dans kolektif bir devinim halini alıyordu. Yorulmadan dans etme becerisi kazanmak diğer bireylerle rekabeti kolaylaştırıyordu. İşte bu yüzden 1900’lü yılların başında keşfedilen ecstasy, toplumdaki yerini 1990’lı yıllarda alıyordu.

Uyuşturucuların etkisinin geçmesiyle sabaha karşı oluşan kendine gelme duygusuna eşlik edecek müzik türü ise New Age House, Ambient House ya da Chill Out’tu. Ambient müzikte amaç dinlenmek ve sakinleşmek değil uçmayı hissedebilmektir. Bu müziklerle birlikte ecstasy sonrası “yumuşak geçişi sağlamak” için esrar kullanımını da dikkati çekiyordu.

Tarih devam ediyor. Müzik ve uyuşturucunun yolculuğu da, toplumsal gelişmelerin izinde devam edecek ama muhakkak yeni şekiller, davranışlar, anlatımlar bulacaktır. Ancak uyuşturucuyla, müziğin ritminin ve melodisinin bozulmasını, peşinden koştuğumuz müzisyenlerin uyuşturucu yüzünden ölerken bizden ayrılmasını istemiyoruz.

Müzik ve yaşam özgürlüktür...